

Sygn. akt: I C 319/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Dorota Scott-Sienkiel Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Szczepanek

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2023 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa J. Z.

przeciwko P. Z. (1)

o nakazanie i zapłatę

oddala powództwo,

oddala wniosek powoda o zwrot kosztów procesu.

sędzia Dorota Scott-Sienkiel

Sygn. akt I C 319/23

UZASADNIENIE

Powód J. Z. pozwem z dnia 7 marca 2023 r. (data nadania), skierowanym przeciwko P. Z. (1), wniósł o:

nakazanie pozwanemu złożenia powodowi oficjalnych przeprosin (zgodnie z treścią opisaną w pozwie), w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku w formie listu poleconego na adres powoda wskazany w pozwie i w formie pisma przewodniego do akt sprawy o sygnaturze akt (...), prowadzonej przez Sąd Okręgowy w W.,

zaniechanie naruszania dóbr osobistych powoda przez pozwanego, w toku rozprawy prowadzonej przez Sąd Okręgowy w W., sygn. akt(...)

zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zapłaty zadośćuczynienia w wysokości 1.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 23.11.2021 r. do dnia zapłaty zadośćuczynienia,

zasądzenie od pozwanego na rzecz PCK zapłaty zadośćuczynienia w wysokości 1.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 23.11.2021 r. do dnia zapłaty,

zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotów kosztów postępowania sądowego wg norm przepisanych,

zasądzenie od pozwanego zwrotów kosztów dojazdu powoda lub pełnomocnika powoda.

W uzasadnieniu powód wskazał, że pozwany naruszył przepisy art. 23 i 24 k.c. oraz dopuścił się przestępstwa zniesławienia powoda z art. 212 k.k., poprzez swoje wypowiedzi zawarte w odpowiedzi na pozew o zachówek z dnia 7 lipca 2021 r., w sprawie o sygn. akt (...), toczącej się przed Sądem Okręgowym w W. Powód podniósł, iż w sprawie zawisłej przed Sądem Okręgowym w W., pozwany oskarżył powoda o kradzież oszczędności swojej matki, używając słów: „kradzieży oszczędności”, „bezprawnie przywłaszczył”, „zostały przez powoda zabrane”. Powód wskazał następującą treść przeprosin: „Ja, P. Z. (1) przepraszam Pana J. Z., iż naruszyłem jego dobra osobiste, poprzez umieszczenie oszczerstw w „Odpowiedzi na pozew o zachówek” z dnia 07 lipca 2021, w toku rozprawy prowadzonej przez Sąd Okręgowy w W. (I. (...)) przy ul. (...) w sprawie oznaczonej sygnaturą akt (...), do których zaliczyć należy krzywdzące i niezgodne z prawdą określenia na temat:

kradzieży przez J. Z., oszczędności Jego Matki (C. B.) w kwocie 10.000 zł

bezprawnego przywłaszczenia przez J. Z., w 2012 r. środków pieniężnych należących do C. B. w kwocie około 10.000 zł

zabrania przez J. Z., kwoty 10.000 zł, bez wiedzy babci (tj. C. B.)

Wyżej wymienione twierdzenia skierowane pod adresem Pana J. Z., były krzywdzące i oczywiście niezgodne z prawdą, za co szczerze przepraszam”.

Powód wskazał, iż powyższym zachowaniem pozwanego doszło do naruszenia jego dóbr osobistych w postaci czci, tj. dobrego imienia oraz reputacji powoda (pozew k. 4-5v., replika odpowiedzi na pozew k. 54-57)

W odpowiedzi na pozew, **pozwany P. Z. (1)** wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz obciążenie powoda w całości kosztami postępowania w sprawie. W ocenie strony pozwanej wszystkie zarzuty oraz roszczenia powoda zawarte w pozwie są bezzasadne. Pozwany podniósł, że powód nie wskazał w pozwie konkretnych dóbr osobistych, które rzekomo naruszył pozwany. Przyznał, iż J. Z. wytoczył przeciwko niemu i jego rodzeństwu sprawę o zachówek, która toczy się przed Sądem Okręgowym w W. (sygn. akt(...)). Sprawa ta dotyczy spadku po babci C. B., który na mocy testamentu odziedziczyły jej wnuki – w tym syn powoda D. Z.. Podał, iż w odpowiedzi na pozew w sprawie o zachówek, w ramach przysługującego mu prawa do obrony w procesie, wniósł o podpuszczenie dowodu z zeznań stron i świadka M. Z., na okoliczność faktu: „kradzieży przez powoda oszczędności swojej matki C. B. w kwocie 10.000 zł”. W ocenie pozwanego, użycie przez niego wskazanych sformułowań nie stanowiło naruszenia jakichkolwiek dóbr osobistych powoda. Pozwany podkreślił, iż użycie przez niego przedmiotowych sformułowań nastąpiło wyłącznie w odpowiedzi na pozew w sprawie o zachówek i nie było przez niego rozpowszechniane czy podawane do wiadomości publicznej w jakikolwiek sposób. Powód wskazał, że użycie przez niego przedmiotowych określeń nastąpiło w ramach przysługującego mu prawa do obrony przed roszczeniami powoda, w celu wykonywania uprawnień procesowych w celu obrony swoich praw w procesie o zachówek. Zdaniem pozwanego jego działania nie były bezprawne, a w konsekwencji powodowi nie przysługuje ochrona na podstawie art. 24 k.c. Poprzez swoje działania powód zmierza w istocie do pozbawienia pozwanego prawa do obrony w sprawie o zachówek. Odnosząc się do żądania zasądzenia zadośćuczynienia, pozwany podkreślił, że przyznanie zadośćuczynienia z powodu naruszenia dóbr osobistych jest możliwe w sytuacji wykazania przez powoda zaistnienia przesłanek: istnienia danego dobra, wykazania naruszenia albo zagrożenia dóbr osobistych oraz winy osoby naruszającej dobra. W ocenie strony pozwanej, strona powodowa nie wykazała spełnienia żadnej z tych przesłanek (odpowieź na pozew k. 26-29)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Sąd Rejonowy dla W. Ż. w W., Wydział I Cywilny, sygn. akt(...), postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2016 r. stwierdził, że spadek po C. B., zmarłej w dniu 8 października 2015 r. w W., na podstawie testamentu własnoręcznego sporządzonego w dniu 10 maja 2011 r. i z dobrodziejstwem inwentarza nabyły wnuki: K. Z., P. Z. (1), P. Z. (2) i D. Z. – każdy po 1/4 części.

(dowód: odpis postanowienia k. 31)

Powód J. Z. jest stryjem pozwanego P. Z. (1). Powód wniosł do Sądu Okręgowego w W. pozew o zachowek przeciwko K. K., P. Z. (1) i P. Z. (2).

(okoliczność bezsporna)

W odpowiedzi na pozew o zachowek pozwani w tejże sprawie wnieśli o oddalenie powództwa o zapłatę ponad kwotę 41.577,82 zł. W odpowiedzi strona pozwana wniosła o dopuszczenie dowodu z zeznań stron i świadka M. Z. na okoliczność m.in. kradzieży przez powoda oszczędności swojej matki C. B. w kwocie 10.000 zł. W uzasadnieniu pisma procesowego strona pozwana podniosła, że powód bez wiedzy babci zabrał pieniądze w kwocie 10.000 zł, których nigdy nie zwrócił. Nadto pozwani w odpowiedzi na pozew użyli określenia, że powód bezprawnie przywłaszczył pieniądze od C. B. bez jej wiedzy i wbrew jej woli.

(dowód: odpowiedź na pozew o zachowek k. 8-11)

Pismem z dnia 31 października 2021 r. powód wezwał pozwanego do zaniechania naruszania jego dóbr osobistych, poprzez stosowanie krzywdzących i niezgodnych z prawdą określeń w toku rozprawy prowadzonej przez Sąd Okręgowy w W., sygn. akt(...).

(dowód: wezwanie przesądowe k. 6-6v.)

Sprawa o zachowek nadal toczy się przed Sądem Okręgowym w W.. W toku postępowania dowodowego pozwany chce dowieść, że jego stryj – powód, bezprawnie zabrał (przywłaszczył) oszczędności babci w kwocie 10.000 zł. Na tę okoliczność wniosł o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron oraz świadka- jego matki. Pozwany użył w odpowiedzi na pozew o zachowek sformułowań: „kradzieży”, „beprawnie przywłaszczył”, „pieniądze bez wiedzy babci zostały przez powoda zabrane”. Pozwany jest skonfliktowany z J. Z. oraz z jego synem D. Z. od momentu wdania się w spór o spadek po zmarłej C. B..

(dowód: zeznania pozwanego k. 60v.-61)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów wskazanych w toku dotychczasowych ustaleń, dokumentów zawartych w aktach niniejszej sprawy oraz zeznań strony pozwanej.

Sąd postanowił pominąć dowód z zeznań świadka P. Z. (2) i K. K., gdyż powód wezwany do wskazania faktów, które mają być wykazane zeznaniami świadków, nie zrobił tego w określonym terminie. Nadto, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w pełni pozwala na prawidłowe rozpoznanie sprawy.

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego powództwo podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

W niniejszej sprawie powód domagał się ochrony dóbr osobistych, zatem jego roszczenie oparte było na art. 24 w zw. z art. 23 k.c. W zakresie, w jakim powód żądał zapłaty przez pozwanego określonej kwoty, podstawą tak sformułowanego roszczenia był art. 448 k.c.

Na rozkład ciężaru dowodu w niniejszym procesie (art. 6 k.c.) rzutował art. 24 k.c., gdyż jak powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie i doktrynie - przepis ten wprowadza domniemanie bezprawności osoby naruszającej czyjeś dobra osobiste. W związku z tym na powodzie spoczywał obowiązek wykazania, że jego dobra osobiste zostały naruszone oraz w jaki sposób do tego doszło. Powód musi więc wykazać zarówno fakt, że dana osoba podjęła określone działanie (czy zaniechała działania) oraz, że działanie to narusza jej dobra osobiste, bądź zagraża takim naruszeniem. Pozwany powinien zaś obalić domniemanie swojego bezprawnego działania, wykazując, że było one zgodne z szeroko rozumianym na gruncie prawa cywilnego porządkiem prawnym.

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Katalog dóbr osobistych wymienionych w art. 23 k.c. nie jest wyczerpujący.

Powód występując z żądaniem udzielenia mu ochrony naruszonych dóbr osobistych powinien w pierwszej kolejności wymienić, jakie konkretnie dobra osobiste zostały naruszone zachowaniem pozwanych. Wskazane przez powoda dobra osobiste należą do katalogu dóbr osobistych człowieka, które zgodnie z przepisem art. 23 KC, pozostają pod ochroną prawa cywilnego, niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Wymienione przez powoda dobra osobiste, jak wskazuje się w doktrynie, stanowią składowe ogólnie pojętej czci człowieka, przy czym dobre imię jest nazywane „czcią zewnętrzną” i oznacza dobrą sławę, reputację, szacunek otoczenia, dobrą opinię, jaką inni ludzie mają o wartości danego człowieka, a więc jego obraz w oczach osób trzecich, natomiast godność jest nazywana mianem „czci wewnętrznej” i rozumie się przez to sformułowanie honor, przekonanie o własnej wartości posiadane przez jednostkę i oczekiwanie szacunku ze strony innych ludzi, wewnętrzne przekonanie człowieka o swoim moralnym i etycznym nieposzlakowaniu (B. Janiszewska w: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, cz. 1 (art. 1–55(4)), red. J. Gudowski, Warszawa 2021). Zatem, powód domagając się ochrony dobra osobistego w postaci czci i reputacji, w istocie domaga się ochrony jednego dobra osobistego, jakim jest bez wątpienia cześć człowieka.

W świetle art. 24 § 1 k.c. ten czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty na wskazany cel społeczny.

Przesłanką odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych jest – stosownie do art. 24 k.c. – bezprawność działania sprawcy, czyli działanie sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę sprawcy.

Odnosząc się do żądań powoda, wskazać należy, że powód w niniejszym procesie nie musi wykazywać bezprawności naruszenia dóbr osobistych wobec domniemania ustanowionego w art. 24 § 1 k.c. To na pozwanym spoczywa obowiązek udowodnienia okoliczności przeciwnej, a mianowicie, że działania pozwanego nie doprowadziły do naruszenia dóbr osobistych powoda, bądź jeśli naruszały te dobra – że zachowanie pozwanego mieściło się w ramach obowiązującego porządku prawnego. Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego, za bezprawne uważa się każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających je, do których zalicza się: działanie w ramach porządku prawnego, wykonywanie prawa podmiotowego, zgodę pokrzywdzonego, działanie w obronie uzasadnionego interesu społecznego (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 19 października 1989 roku, II CR 419/89, OSP 11-12/1990, poz. 377).

W doktrynie i orzecnictwie bezprawność jest pojmowana dosyć szeroko, bowiem za działanie lub zaniechanie bezprawne uznaje się takie zachowanie, które pozostaje w sprzeczności nie tylko z obowiązującymi przepisami ale także z zasadami współżycia społecznego. Kwestia rozumienia przesłanki bezprawności przy naruszeniu dóbr osobistych ma swoje liczne odniesienia w dotychczasowym orzecnictwie Sądu Najwyższego. Przyjmuje się w nim, że bezprawność oznacza ujemną ocenę zachowania opartą na sprzeczności tego zachowania z szeroko pojętym porządkiem prawnym. Bezprawność stanowi kwalifikację przedmiotową zachowania, w której ujmuje się je jako obiektywnie nieprawidłowe. Przy ustaleniu bezprawności rozważeniu podlega stosunek, w jakim pozostaje dane zachowanie względem obowiązujących reguł postępowania. Ponadto w orzecnictwie Sądu Najwyższego zaznacza się, że wynikające z art. 24 § 1 k.c. domniemanie bezprawności działania osoby naruszającej cudze dobra osobiste polegające na sprzeczności tego zachowania z prawem lub zasadami współżycia społecznego ma charakter domniemania wzruszalnego. W konsekwencji osoba, której zarzucono naruszenie dobra osobistego, może wykazać, że jej zachowanie nie nosiło znamion bezprawności, gdyż realizowane było w ramach porządku prawnego, stanowiło przejaw wykonywania prawa podmiotowego, wynikało ze zgody pokrzywdzonego (z zastrzeżeniem uchylenia jej skuteczności w niektórych przypadkach) lub wiązało się z działaniem w ochronie uzasadnionego

interesu. Jednocześnie zaznacza się, że w świetle art. 24 k.c. istotna jest wyłącznie bezprawność naruszenia rozumiana obiektywnie. Ochrona polegająca na usunięciu skutków naruszenia dobra osobistego nie zależy bowiem od świadomości ani winy naruszającego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 11 września 1981 r. II CR 297/81, nie publ., z 19 października 1989 r., II CR 419/89, OSPiKA 1990, nr 11-12, poz. 377, z 10 września 1999 r. III CKN 939/98, OSNC 2000, nr 3, poz. 56, z 14 maja 2003 r., I CKN 463/01, OSP 2004, nr 2, poz. 22, z 11 października 2005 r., V CK 259/05, nie publ., z 17 lutego 2016 r., III CSK 84/15, OSNC-ZD 2017, nr C, poz. 51., z 6 lutego 2015 r., II CSK 317/14, nie publ., z 25 maja 2013 r., IV CSK 664/2013, nie publ., z 11 grudnia 2020 r., V CSK 34/19, nie publ. i z 6 października 2020 r., I PK 55/19, nie publ. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 29 października 2020 r., V CSK 304/20, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego, Izba Cywilna, z dnia 28 grudnia 2022 r. I CSK 2594/22, [legalis nr 2926372](#)).

Za niecechujące się bezprawnym charakterem uznawane jest takie działanie strony polegające na dochodzeniu swoich praw lub ich obronie w postępowaniu przed sądem lub innymi uprawnionymi organami. Wskazuje się bowiem, że pojęcie bezprawności oznacza ujemną ocenę zachowania naruszcyciela, opartą na sprzeczności tego zachowania z porządkiem prawnym, tj. z obowiązującymi przepisami ustawy lub zasadami współżycia społecznego. Tymczasem nie jest sprzeczne z porządkiem prawnym przedstawianie swoich racji w ramach toczącego się postępowania organowi uprawnionemu do rozstrzygania sporów (wyrok SA w Białymstoku z 26.08.2016 r., I ACa 260/16, [LEX nr 2115456](#)). W przypadku stron postępowania sądowego akceptowany jest szerszy zakres swobody wypowiedzi oraz używanie w pismach procesowych bardziej wyrazistych sformułowań, jednak treść pism i wypowiedzi powinna być związana z przedmiotem i potrzebami danego postępowania (zob. [Gudowski Jacek \(red.\), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, cz. 1 \(art. 1–55\(4\)\)](#)). Realizując swoje uprawnienia, strony mogą wskazywać na określone fakty czy też formułować wobec przeciwnika opinie i oceny negatywne, których treści strona przeciwna nie akceptuje. O ile działania takie służą wykazaniu słuszności stanowiska strony w procesie, nie mogą być uznane za działania bezprawne, nawet jeśli naruszają dobra osobiste przeciwnika (wyrok SA w Warszawie z 25.11.2016 r., VI ACa 946/15, [LEX nr 2369736](#)).

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy, należy stwierdzić, że pozwany działał w granicach prawa, w ramach przysługującego mu prawa do obrony w procesie. Swoimi twierdzeniami dążył do wykazania, iż powodowi nie należy się zachówek w kwocie dochodzonej pozwem. Działania pozwanego nie miały charakteru szykany wobec powoda, nie były celową złośliwością, lecz stanowiły wyraz prawa strony do przedstawiania twierdzeń faktycznych i dowodów na poparcie tych twierdzeń. Tak więc, jeżeli nawet część treści zawartych w odpowiedzi na pozew kierowanej do Sądu Okręgowego w Warszawie, przez pozwanego obiektywnie narusza dobra osobiste powoda, gdyż zawiera informacje o negatywnym w odbiorze społecznym zachowaniu powoda oraz pejoratywne oceny, to jednak nie została spełniona druga przesłanka odpowiedzialności pozwanego – bezprawność (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 5 czerwca 2014 r., sygn. akt I ACa 1515/13). Odpowiedź na pozew została sformułowana w związku z toczącym się postępowaniem sądowym w ramach szeroko pojętej obrony praw pozwanego i nie odbiegała od jego przedmiotu.

Dlatego też, wobec braku dopatrzania się w działaniach pozwanego cechy bezprawności, powództwo jako pozbawione podstaw prawnych na mocy art. 23, 24 i 448 k.c. należało oddalić, o czym orzeczono w pkt I wyroku.

Na podstawie art. 98§1 k.p.c. Sąd oddalił wniosek powoda o zwrot kosztów procesu, gdyż przegrał on sprawę. Jednocześnie pozwany nie wykazał, by poniósł jakiegokolwiek koszty procesu.

sędzia Dorota Scott-Sienkiel